

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Smient (*Anas penelope*) A050

1. Status

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De smient is een vrij kleine eendensoort die herkenbaar is aan een kastanjebruine kop met een goudgeel voorhoofd. In Nederland is de soort vooral in de winter aanwezig, maar kleine aantallen (hooguit enkele tientallen) broeden ook in Nederland. De wintervogels arriveren grotendeels in september en oktober, en zijn vooral afkomstig uit Scandinavië en Europees Rusland, in mindere mate ook van IJsland en de Britse Eilanden. De aantallen van de smient zijn in ons land het hoogst in de overwinteringsperiode van november t/m maart, in april zijn de meeste vogels weer vertrokken.

De smient is een grondeleend die niet duikt en als zodanig gebonden is aan ondiepten, oeverzones en aangrenzende landerijen. In het eerste deel van het overwinteringsseizoen bevindt zich een relatief groot deel van de populatie in de zoute gebieden: de aantallen 'pieken' daar een maand eerder dan in de zoete gebieden.

Relatief belang binnen Europa: De staat van instandhouding van de smientenpopulatie in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' gunstig. De broedgebieden van de in de Europese Unie verblijvende smienten liggen in de boreale gebieden van Europa en West-Siberië. Bij de smient worden vijf populaties onderscheiden. De voor Nederland relevante NW-Europese winterpopulatie (broedvogels uit West-Siberië en Noord-Europa) wordt geschat op 1.500.000 vogels. Hiervan verblijft 71% in Nederland.

3. Ecologische vereisten

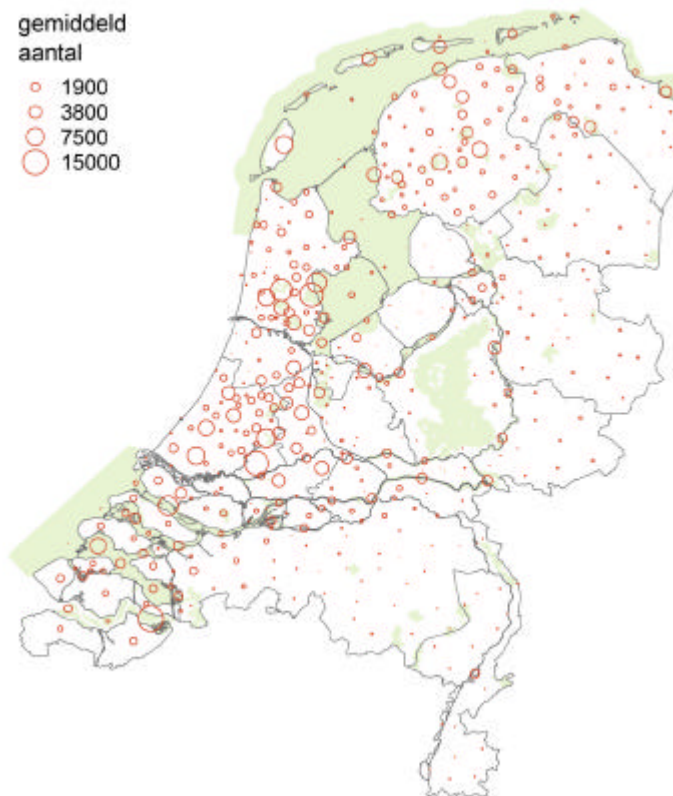
Leefgebied: De smienten verblijven in estuaria, 'wetlands' en graslanden die in de nabijheid van vaarten, plassen en meren liggen. Vooral in het eerste deel van het najaar/winterseizoen is hij veel te zien in estuaria en getijdengebieden. Daarna zoekt de soort steeds meer het open agrarische gebied in het binnenland op. Smienten rusten daar overdag op vaarten, plassen en meren, en vliegen dan 's avonds bij het invallen van de duisternis naar de voedselgebieden in cultuurgrasland. Rustplaatsen en voedselgebieden liggen soms wel op 10 km afstand van elkaar, mogelijk ook verder. Overdag foerageert een deel van de vogels ook in de directe nabijheid van de rustplaats (taluds, oevers, aangrenzende percelen).

Voedsel: Smienten zijn planteneters die op een grote verscheidenheid aan planten, zaden en wortels kunnen foerageren. Aan de kust behoren diverse algensoorten tot het menu, in het binnenland wordt veel gras gegeten. In estuaria en getijdengebieden zoeken ze deels aquatisch voedsel zoals groenwieren of zeegras (indien beschikbaar). Op kwelders en schorren eten ze de zaden van o.a. zeekraal. Later in het seizoen wordt meer en meer op natte graslanden gevoerageerd. Het foerageren doen de smienten vooral 's nachts, overdag rusten de vogels op het water. Als de voedselbronnen aan de kust uitgeput raken, schakelt de soort meer en meer over op graslanden in het binnenland. De smient heeft een vergelijkbare voedselstrategie als een kleine ganzensoort zoals de brandgans. In het binnenland vertoont de smient voorkeur voor eiwitrijke en goed verteerbare grassoorten (of jonge scheuten), die hij bij graag zoekt op vochtige of deels geïnundeerde graslanden (in verband met frequente drinkvluchten).

Rust: Directe verstoring van de overdag meestal rustende smienten treedt op bij afstanden van 90 m (wandelaars) tot meer dan 100 m (watersporters). Surfers werken meer verontrustend dan zeil- of motorboten. De mate van verstoring beïnvloedt de keuze van de dagrustplaatsen, maar omdat de soort in het binnenland voornamelijk 's nachts foerageert, hoeft dit niet automatisch tot verlies van voedselgebied te leiden. In gebieden waar aquatisch wordt gefoerageerd is de soort gevoelig voor veranderingen in waterkwaliteit die de beschikbaarheid van groenwieren of zeegras bepalen. Extensivering van graslandbeheer en/of betere drainering van natte graslanden werken negatief door in de draagkracht van een gebied. Windturbines en hoogspanningsleidingen kunnen het pendelen (connectiviteit) tussen voedselgebied en slaapplek belemmeren of een deel van het voedselgebied vanwege storende werking (verstoringafstand 400 m) ongeschikt maken.

4. Huidig voorkomen

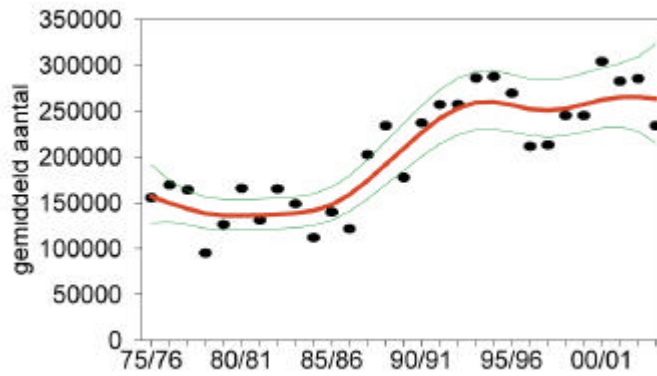
De smient komt in de winter in heel laag Nederland talrijk voor, met de nadruk op Friesland, Noord- en Zuid-Holland en Zeeland. Een kwart tot eenderde foerageert in zoute gebieden. De aantallen nemen toe vanaf september, zijn maximaal in december en in april zijn de meeste smienten weer verdwenen.

Verspreidingskaart smient

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De maximale aantallen van de smient tijdens de midwintertelling zijn toegenomen van circa 100.000 in 1965-1970 naar 500.000 in 1970-1980 en 800.000 in 1985-1990. In een aantal gebieden, bijv. in de Zoute Delta en in delen van de zoete rijkswateren, is deze toenemende trend ook in de laatste tien jaar doorgezet. Afname is geconstateerd in delen van Friesland (Oude Venen, Sneekermeer). Op landelijk niveau is de populatie nu stabiel.

Aantalsontwikkeling smient

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de smient laat sinds 1981 (1981-2003) een matige toename zien. Over de meest recente periode 1995-2003 is de populatie stabiel.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig
Het verspreidingsgebied van de smient is stabiel.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig
De populatie van de smient is stabiel.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig
De omvang en de kwaliteit van geschikt leefgebied voor de smient nemen niet wezenlijk af.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig
Het is niet te verwachten dat de omstandigheden wezenlijk zullen verslechteren.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 258.200 vogels (seizoensgemiddelde). Enige afname veroorzaakt door extensivering van landgebruik (o.a. door natuurontwikkeling) is aanvaardbaar.

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud van de huidige situatie volstaat bij deze soort.

Oordeel: gunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	zeer ongunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	gunstig	gunstig
Eindoordeel	zeer ongunstig	gunstig

6. Bronnen

- Davidson N.V. & Rothwell P. 1993. Human disturbance to waterfowl on estuaries: conservation and coastal management implications of current knowlegde. Wader Study Group Bulletin 68 (Supplement): 97-105.
- Eggenhuizen T. 1996. Grazende vogels in Waterland. Opvang van ganzen, zwanen, Meerkoeten en Smienten. Rapport samenwerkingsverband Waterland, Purmerend.
- Madsen J. 1995. Impacts of disturbance on migratory waterfowl. Ibis 137: s67-s74.
- Madsen J. & Fox A.D. 1995. Impacts of hunting disturbance on waterbirds -a review. Wildl. Biol. 1: 193-207.
- Schreiber M. 2000. Windkraftanlagen als Störquellen für Gastvögel. *In*: Winkelbrandt A., Bless R., Herbert M., Kröger K., Merck T., Netz-Gerten B., Schiller J., Schubert S. & Schweppe-Kraft B. (eds), Empfehlungen des Bundesamtes für Naturschutz zu naturschutzverträglichen Windkraftanlagen. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.
- Winkelman J.E. 1989. Vogels en het windpark nabij Urk (NOP): aanvaringslachtoffers en verstoring van pleisterende eenden, ganzen en zwanen. RIN-rapport 89-15. RIN, Arnhem.